

DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2025.03.098>

Заячук М. Д.
Руденко В. П.

0000-0003-3236-7184
 0000-0002-7542-4399

Джаман В. О.

0000-0002-9188-3325

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

Розвиток географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за роки незалежності (1991–2025 рр.)

УДК 91:378.093.5:378.4(477.85)ЧНУ::3.071.2"1991/..."(045)

Мета цієї публікації — висвітлити розвиток географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за роки незалежності України (1991–2025 рр.). Стверджується, що хоча географічна освіта і наука були започатковані в університеті ще 1876 р., саме на період незалежного розвитку Української держави припадає етап найрезультативнішого розвою географічного факультету. У ці роки кількість здобувачів вищої освіти перевищувала 2 тис. осіб (2009–2010 навчальний рік), а викладачів — 80. Функціонували 7 кафедр (фізичної географії, геоморфології та палеогеографії; економічної географії та екологічного менеджменту; географії України та регіоналістики; гідрометеорології та водних ресурсів; географії та менеджменту туризму; соціальної географії та рекреаційного природокористування; геодезії, картографії та управління територіями). Започатковані та набули подальшого розвитку 18 освітніх програм за 11 спеціальностями та 5 галузями знань. Інтенсивно велися наукові дослідження за загальнодержавними та міжнародними грантовими програмами, серед яких виділявся проєкт «Історична та етнографічна спадщина — частина сталого розвитку туризму на Буковині (HERITAGE)» (MIS-ETC Code 829)» (2012–2023 рр.). Істотно зміцніла матеріально-технічна база географічного факультету, зокрема за рахунок побудови двох корпусів-полігонів студентських польових практик «Мигове» у Прикарпатті. Серед назрілих проблем географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відзначаються: скорочення наборів абітурієнтів; закриття окремих спеціальностей та спеціалізацій; недостатня академічна активність здобувачів та викладачів. З їх розв'язанням пов'язуються перспективи подальшого розвитку географічного факультету.

Ключові слова: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, вища географічна освіта, географічний факультет у 1991–2025 рр., наявний освітній та науковий потенціал, перспективи розвитку.

Цитування:

Заячук М. Д., Руденко В. П., Джаман В. О. Розвиток географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за роки незалежності (1991–2025 рр.). *Український географічний журнал*. 2025. № 3 (131). С. 98–107.

DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2025.03.098>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025.

Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Вступ

Географія як наука та освіта в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича має давню історію і сягає 1876 р. — другого року існування університету, який було відкрито 4 жовтня 1875 р. під офіційною назвою «Чернівецький імператорський і королівський імені Франца Йосифа університет». За такий тривалий період, в силу складного історичного розвитку Буковинського краю, змінилися цілі епохи в історії географії університету: австрійська (1876–1918 рр.), румунська (1918–1940 рр.), радянська (1940–1991 рр.), незалежності України (з 1991 р.).

Впровадження географічної освіти й науки розпочалося з відкриття мінералогічної лабораторії, навчальних курсів з фізичної географії мінералів (корисних копалин), економічної історії, світової торгівлі та статистики. Мінералогічну лабораторію було відкрито в 1876–1877 навчальному році (далі — н. р.) при кафедрі математики філософського факультету. Очолював її професор мінералогії К. Врба, який розробив курси з фізичних властивостей мінералів і фізичної географії мінералів. Професор фізики А. Гайндль (у 1877–1878 н. р.) запровадив курс метеорології, професор географії О. Зупан започаткував та організував галузеві географічні курси з фізичної географії, орографії, геоморфології, кліматології, океанології, етнології, регіональні курси з географії Європи, дунайських країн, Азії, Африки. Мінералогічну лабораторію очолювали також професори мінералогії Ф. Бек, Р. Шаріцер, які разом із працівниками лабораторії забезпечили читання курсів з мінералогії, петрографії, кристалографії, геології, рудознавства, оптики мінералів, генезису мінералів, гірських порід, корисних копалин та їх використання. У 1888–1889 н. р. професор географії Ф. Ленквер запровадив курси з основ географії та гляціології [1].

Водночас із виникненням і розвитком природничо-географічного (геолого-географічного) циклу, в Чернівецькому університеті зароджується й економіко-географічний цикл дисциплін. У тому ж 1876–1877 н. р. на факультеті права розпочато викладання курсів з економічної історії та світової торгівлі, пізніше — організації господарства, статистики населення, регіональних курсів зі статистики (тобто економічної географії) Австрії, Європи та ін. Згодом до загальних курсів додалися лекції з регіональних

проблем Буковини. Економіко-географічні загальні та регіональні курси забезпечували професори Ф. Кляйнвехтер, Ю. Платтер, Ф. Юрашек, В. Йог, Ю. Гербург, Е. Міллер та ін. Однією з перших економіко-географічних праць про Буковину стала монографія професора Ю. Платтера про соціальні дослідження Буковини, опублікована ще в 1878 р. [1, 2, с. 11–12]. Географічні дослідження набули системного характеру з відкриттям у 1888–1889 н. р. при кафедрах математики та природничій філософського факультету кабінету географії, який був базою для викладання дисциплін географічного циклу. У 1907 р. відкрито географічну лабораторію, що стала істотним науковим підґрунтям навчального процесу. У 1908 р. при Чернівецькому університеті засновано сейсмічну станцію, яка увійшла до державної мережі сейсмічних станцій Австро-Угорщини. У 1909 р. на базі метеорологічної станції була відкрита метеорологічна обсерваторія, що у 1911 р. увійшла до складу новоствореної лабораторії космічної фізики. Організовані курси з загальної кліматології, прогнозів погоди, сейсмології, геофізики, методики наукових досліджень.

Загалом австрійський період географічної науки в Чернівецькому університеті характерний переважним розвитком природничих напрямів. Водночас підготовка фахівців у галузі географії велася нерегулярно — з 4 тис. випускників університету за цей період географічну освіту здобули лише близько 100 [3, 4, с. 69].

Після приєднання Буковини до Румунії змінився і статус Чернівецького університету — з німецькомовного його було перетворено на заклад із румунською мовою викладання. Тому лише незначна частина австрійських професорів виявила бажання продовжити педагогічну й наукову діяльність в університеті, що послабило його науково-педагогічний потенціал. У 1923 р. на базі філософського було створено два факультети: філософсько-філологічний і природничий. Спеціальність «Географія» була на географічному відділенні природничого факультету як підсекція спеціальності «Природознавство». Наукові дослідження стосувалися переважно топоніміки, географії населення, мінералогії та ін. Центром наукових досліджень став мінералогічний музей. Основними предметами були: загальна географія (загальне землезнавство), фізична та економічна географія світу і великих держав, картографія.

У 1940 р. університет отримав статус Чернівецький державний університет з українською мовою викладання. В університеті функціонувало 6 факультетів, зокрема і геолого-географічний (декан — доцент Г. Ваньков). Під час II Світової війни Чернівецький університет не працював, а поновив свою роботу в жовтні 1944 р. Серед 7 факультетів були географічний і геолого-грунтознавчий. У 1950 р. геолого-грунтознавчий факультет був реорганізований у геологічний, який у 1957 р. припинив свою діяльність.

Географічний факультет очолювали доценти Г. Ваньков, П. Курилов, К. Геренчук, А. Новицький, С. Проходський, В. Лебедев, О. Токмаков, М. Курилюк, професори М. Ігнатенко, Я. Жупанський, доценти Й. Бурка, В. Джаман, професор В. Руденко. Нині факультет очолює доцент М. Заячук.

На географічному факультеті спочатку функціонувало 3 кафедри: фізичної географії, економічної географії, геоморфології та гідрології. Згодом остання розділилася на кафедру геоморфології і кафедру гідрології та кліматології. Пізніше на географічному факультеті відбулися такі структурні реорганізації: геоморфологи і геологи приєдналися до кафедри фізичної географії; ліквідовано кафедру гідрології та кліматології; створено кафедру раціонального використання природних ресурсів та охорони природи; кафедра фізичної географії мала назви фізичної географії та картографії, пізніше — фізичної географії та раціонального природокористування; у 1990 р. засновано кафедру географії та картографії України. У 1950–1980-х рр. на географічному факультеті створено ґрунтознавчу лабораторію, пізніше — лабораторію ландшафтознавства та геохімії ландшафтів, ґрунтово-геохімічну лабораторію; відкрито науково-дослідну лабораторію з вивчення й економічного оцінювання природних ресурсів Українських Карпат і Прикарпаття. Також у ці роки було засновано лабораторії: гідрологічного моделювання; розміщення продуктивних сил; картографічну; проблемну науково-дослідну лабораторію раціонального природокористування і лабораторію оцінки природно-ресурсного потенціалу. На нашу думку, висвітлення розвитку географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за роки незалежності України (1991–2025 рр.) є недостатнім, що і зумовило **мету публікації**.

Виклад основного матеріалу

Географічний факультет у 1991–2000 рр.

Період інтенсивних структурних перебудов на географічному факультеті розпочався в 1990-х роках з утворенням суверенної України. Якщо у 1970–90-х рр. на факультеті, як правило, характерною була підготовка вчителів географії для середньої школи (50 ліцензійних місць на денній та заочній формах навчання), то нові умови вимагали на регіональному рівні зменшення академічних груп однієї спеціальності («Географія») та індивідуалізації підготовки ширшого спектру нових спеціалістів, їх диверсифікації.

Важливим кроком стало відкриття у 1996 р. нової навчальної економічної спеціальності «Менеджмент природоохоронної діяльності». Серед географічних факультетів України таку спеціальність було вперше започатковано на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, що дало можливість збільшити контингент студентів на факультеті на 30 осіб денної і заочної форм навчання. Багато енергії цій справі віддав завідувач кафедри економічної географії професор В. Руденко. Така подія стала поштовхом розвитку базової кафедри з підготовки фахівців-менеджерів, що отримала назву економічної географії та екологічного менеджменту. З 1998 р. на цій кафедрі було відкрито спеціальність «Менеджмент організацій» (спеціалізація — «Менеджмент природоохоронної діяльності»).

Помітним етапом розвитку факультету було відкриття у 1999 р. (спільно з біологічним і хімічним факультетами) нової спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища», спеціалізація «Геоecологія». Перший набір студентів склав 15 першокурсників денної форми навчання, пізніше вступ становив 50 студентів денної та заочної форм навчання.

Визначилися основні напрями наукової діяльності факультету, до яких можна віднести: ландшафтно-екологічний, палеоландшафтний, гідрологічний, оцінювання природно-ресурсного потенціалу, соціально-географічні дослідження туризму, комплексу галузей обслуговування та споживання матеріальних благ і нематеріальних цінностей, дослідження економіко-географічних проблем розвитку будівельного і аграрно-промислового комплексів, українське географічне краєзнавство, історія та методологія української

географії, тематичне картографічне моделювання, географія населення. Активізувалась наукова робота, що яскраво проявилось в успішних захистах дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук таких науковців як: М. Кирилюк (1990 р.), М. Крачило, В. Руденко (1992 р.), В. Гуцуляк (1994 р.). Також було захищено цілу низку дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук.

*Двадцятиліття на зламі тисячоліть
 (2001–2020 рр.)*

Активізація суспільно-політичного життя у молодій Українській державі вимагала пошуку нових шляхів і підходів до розвитку географічної освіти і науки як у всеукраїнському масштабі, так і на рівні окремих регіонів. З одного боку,

було необхідно не обмежуватись традиційними рамками підготовки фахівців-географів (як правило, вчителів географії для середньої школи), а з іншого — було потрібно чіткіше реагувати на запити господарської практики.

Основний наголос на довгострокову перспективу розвитку керівництвом факультету та кафедр (Руденко В., Цепенда М., Заячук М., Жупанський Я., Кирилюк М., Ющенко Ю., Гуцуляк В., Жук М.) було зроблено на розширення спектру спеціальностей та спеціалізацій з підготовки фахівців для національної економіки. Починаючи з 2001–2002 н. р., на географічному факультеті відбулися перші набори здобувачів на «Водопостачання та водовідведення», «Землепорядкування та кадастр («Управління територіями»)», «Менеджмент туристичної індустрії». У 2004–2005 н. р. започатковано нові спеціальності —

Таблиця 1. Розвиток студентського та викладацького колективу географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича впродовж 2000–2001 та 2020–2021 рр.

№	Навчальні роки	Студенти, осіб	Викладачі, осіб	Кількість студентів на одного викладача
1	2000–2001	728	32	23
2	2001–2002	855	37	23
3	2002–2003	962	40	24
4	2003–2004	1087	45	24
5	2004–2005	1243	50	25
6	2005–2006	1546	57	27
7	2006–2007	1764	61	29
8	2007–2008	1910	71	27
9	2008–2009	2016	83	24
10	2009–2010	2027	80	25
11	2010–2011	1936	76	25
12	2011–2012	1845	75	25
13	2012–2013	1500	71	21
14	2013–2014	1280	67	19
15	2014–2015	1151	64	18
16	2015–2016	1082	60	18
17	2016–2017	1143	66	17
18	2017–2018	1093	64	17
19	2018–2019	1059	62	17
20	2019–2020	974	57	17
21	2020–2021	890	52	17
У середньому за 2000–2021 рр.		1338	60,5	22

«Туризм», «Економічна і соціальна географія», «Геодезія». У наступних 2006–2010 рр. — розвинулися «Менеджмент готельного, курортного та туристичного сервісу», «Туризмознавство», «Гідротехніка (Водні ресурси)»; у 2011–2015 рр. — «Гідрометеорологія», «Гідрологія» та «Рациональне використання і охорона водних ресурсів», «Науки про Землю (Географія та гідрометеорологія)», «Середня освіта (Географія)», «Геодезія та землеустрій». Наприкінці двадцятиліття (2016–2020 рр.) перелік спеціальностей та освітніх програм географічного факультету поповнився «Науками про Землю. Географія», «Науками про Землю. Гідрометеорологія», «Регіональний розвиток і просторове планування».

Звісно, такий інтенсивний розвиток освітньої діяльності на географічному факультеті Черні-

вецького національного університету імені Юрія Федьковича призвів до значного розширення студентського колективу і, як наслідок, викладацького складу (див. табл. 1). У 2008–2010 н. р. — періоді найбільшого зростання — студентський колектив географічного факультету перевищував 2 тис. осіб, а викладацький — складав 81 штатну посаду, що було більше відповідно в 2,8 і 2,5 раза, ніж у 2000–2001 н. р.

Структуру освітньої діяльності за окремими спеціальностями географічного факультету в останнє п'ятиріччя (2016–2020 рр.) оцінюваного періоду характеризує табл. 2. Кількість випускників факультету відображено на рис. 1. Як видно з наведених даних, освітні програми власне географічного спрямування за кількістю здобувачів вищої освіти стали значно поступа-

Таблиця 2. Набір абітурієнтів та випуск фахівців на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2016–2020 рр.)*

Спеціальності	Роки					Всього
	2016	2017	2018	2019	2020	
	Осіб, денна і заочна форми навчання					
Середня освіта (географія)	38/28	32/23	34/11	29/20	31/26	164/108
Географія	—	20/42	32/24	19/13	26/10	97/89
Науки про Землю (географія та гідрометеорологія)	33/47	23/23	4/4	8/14	6/8	74/96
Менеджмент туристичної індустрії	25/17	33/16	25/20	17/11	19/7	119/71
Геодезія та землеустрій	22/42	17/26	9/18	18/20	21/13	87/119
Туризм	81/40	60/34	99/23	64/13	48/14	352/124
Всього	199/174	185/184	203/100	155/91	151/78	893/607

* Чисельник — набір на перший курс, знаменник — випуск спеціалістів і магістрів

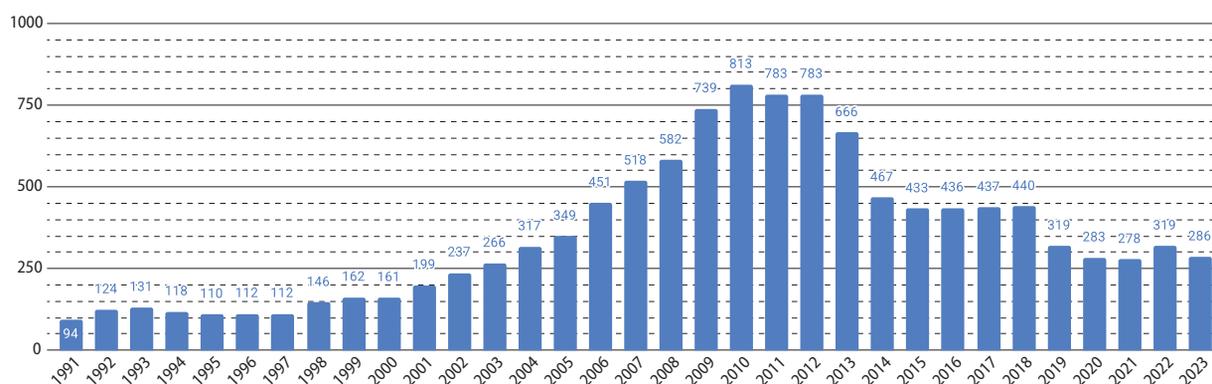

Рис. 1. Кількість випускників географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, осіб

тися «Туризму», «Менеджменту туристичної індустрії», «Геодезії та землеустрою», що загалом відображало загальноукраїнські тенденції.

Безперечно, освітньо-науковий процес вимагав значного підвищення якості професорського-викладацького складу географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, зокрема підготовки та захисту докторських дисертацій. Уже у 2000–2005 рр. докторами наук стали М. Жук, В. Джаман, Ю. Ющенко, у 2006–2010 рр. — В. Круль, К. Кілінська, П. Сухий, у 2011–2015 рр. — Б. Рідуш, Т. Соловей, в останнє п'ятиріччя (2016–2020 рр.) — М. Заячук, І. Костащук, Ж. Бучко, О. Король, О. Чубрей. У відкритій 22 червня 2001 р. спеціалізованій вченій раді К 76.051.04 при географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича протягом двадцятиріччя захищено 90 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за п'ятьма спеціальностями: 11.00.01, 11.00.02, 11.00.07, 11.00.11, 11.00.13. Кандидатами наук стали науковці з Києва та 11 обласних регіонів України.

Наполеглива робота всього колективу географічного факультету реалізувалась у розбудові нових кафедр — базових структурних підрозділів закладу вищої освіти. У червні 2001 р. була відновлена і заново сформована кафедра гідрометеорології та водних ресурсів (сучасна назва) (завідувач — проф. М. Кирилюк, з 2003 р. — проф. Ю. Ющенко). З 10 лютого 2003 р. започатковано кафедру географії та менеджменту туризму (завідувач — проф. М. Жук, доц. В. Явкін (вересень 2005—серпень 2015 р.), доц. Король О. — з вересня 2015 р. У вересні 2006 р. розпочала функціонування кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування (завідувач — проф. Кілінська К., з вересня 2020 р. — доц. Ж. Бучко). З вересня 2009 р. розпочала роботу сьома кафедра факультету — кафедри геодезії, картографії та управління територіями (завідувач — проф. П. Сухий). При цьому були істотно зміцнені три раніше сформовані кафедри:

- кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії (завідувач — проф. В. Гуцуляк — до вересня 2005 р., проф. В. Круль (2005 р. — 18 січня 2021р.), доц. П. Чернега (січень—лютий 2021 р.).

- кафедра економічної географії та екологічного менеджменту (завідувач — проф. В. Руден-

ко — до вересня 2015 р., доц. В. Вацеба (з вересня 2015 р.);

- кафедра географії України та регіоналістики (завідувач — проф. Я. Жупанський — до липня 2004 р., проф. В. Джаман (з липня 2004 р.).

Активно розвивалась міжнародна грантова діяльність: українсько-словацькі договори з міжнародного туризму; чи не найбільший в Україні проект Європейського Союзу «Історична та етнографічна спадщина — частина стало-го розвитку туризму на Буковині» (HERITAGE) (MIS-ETC Code 829) (Руденко В., Бучко Ж., Данілова О., Король О., Скрипник Я., Смірнов Я.); проект «Снігові лавини в Румунських та Українських Східних Карпатах», фінансований Університетською Франкофонською Агенцією (проф. Рідуш Б., Холявчук Д., Рідуш О.). Важливими були дослідження з проблем водних ресурсів Буковинського краю (Ющенко Ю., Пасічник М., Паланичко О.).

Найвагомішим здобутком у розвитку матеріально-технічної бази факультету стало зведення двох будівель бази студентських польових практик «Мигове» місткістю 50 осіб в Берегометській селищній громаді Вижницького району Чернівецької області.

Разом з тим, наприкінці першого двадцятиліття ХХІ ст. почали назрівати певні проблеми, це зокрема: скорочення наборів абітурієнтів; закриття окремих спеціальностей і спеціалізацій («Гідроекології», «Гідротехніки», «Менеджменту природоохоронної діяльності» та ін.); істотне зменшення числа молодих викладачів серед педагогічного персоналу; недостатня конкурсна активність колективів кафедр у виборюванні держбюджетного фінансування наукових проектів, міжнародних грантів.

Час вимагав змін і активізації, а тим часом вже сьомий рік тривала російська агресія проти України.

Сучасний етап розвитку географічного факультету (2021–2025 рр.)

На географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2024–2025 н. р. працює понад 70 викладачів, зокрема 13 докторів наук (професори: Джаман В., Кілінська К., Костащук І., Рідуш Б., Руденко В., Сухий П., Чубрей О., Ющенко Ю.; доценти: Бучко Ж., Заячук М., Король О., а також професо-

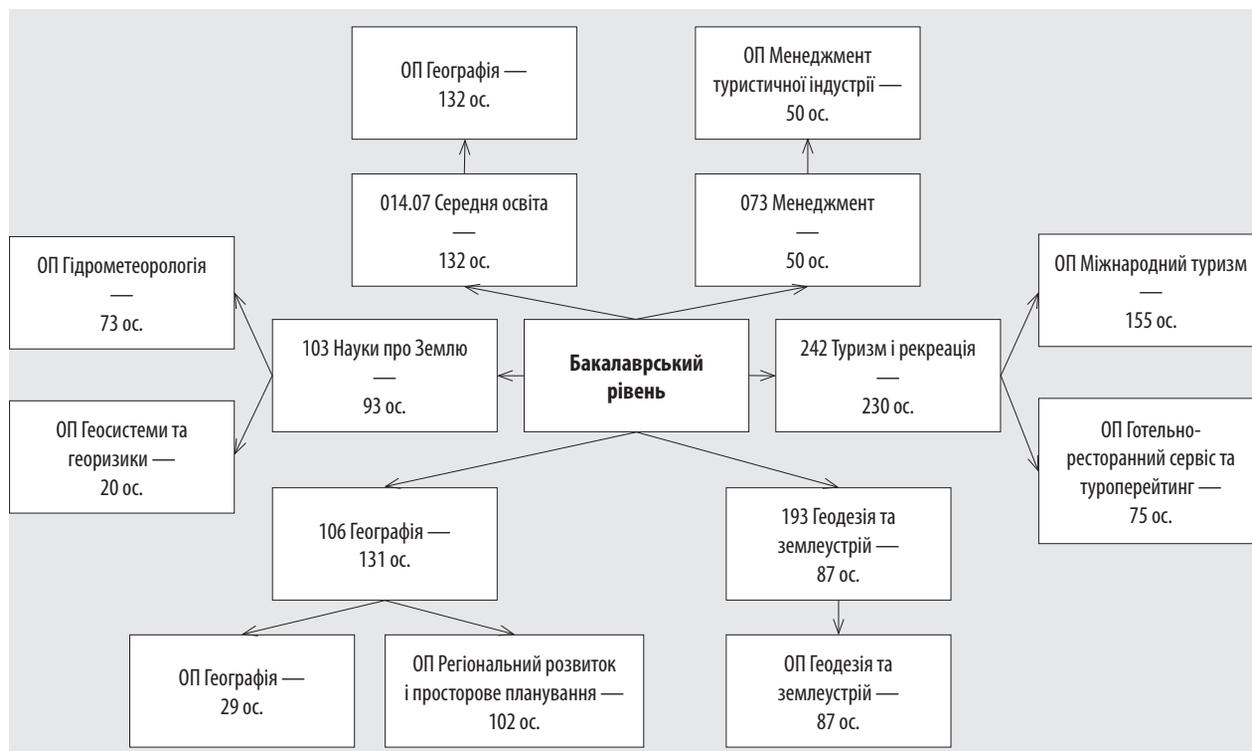

Рис. 2. Освітні програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

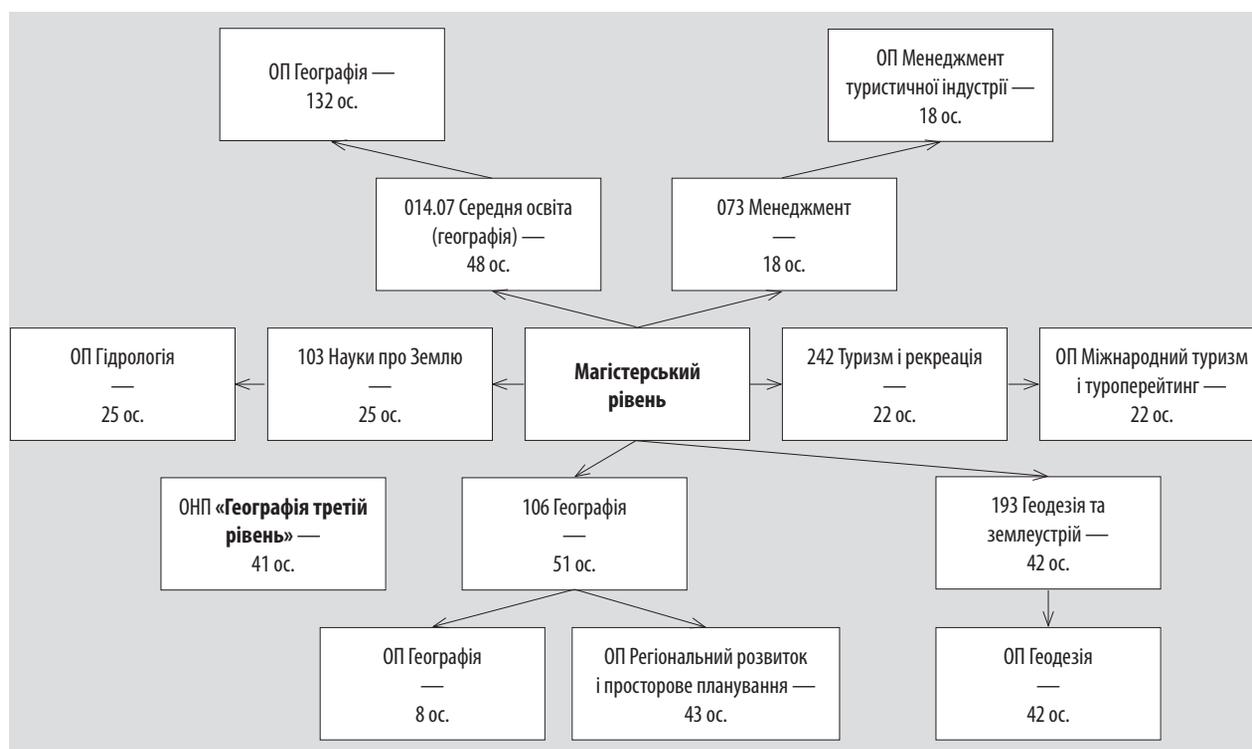

Рис. 3. Освітні програми другого (магістерського) і третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти

ри-сумісники: Перович Л. і Перович І.) та 42 кандидати наук.

У 2022 р. було здійснено приєднання кафедр гідрометеорології та водних ресурсів до кафедри

географії України та регіоналістики, а кафедри соціальної географії та рекреаційного природокористування до кафедри географії та менеджменту туризму.

Таким чином, у сучасній структурі географічного факультету функціонує п'ять кафедр і ціла низка інших підрозділів:

1. Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії (завідувач — Рідуш Б.) і ґрунтово-геохімічна лабораторія, навчально-наукова лабораторія палеогеографічних досліджень, YouTube-студія «Цілком природно» (101 випуск, 255,3 тис. переглядів, 4,82 тис. підписників).

2. Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту (завідувач — Руденко В.) та лабораторія оцінки природно-ресурсного потенціалу.

3. Кафедра географії України та регіоналістики (завідувач — Костащук І.) та лабораторія управління водно-кліматичними ресурсами та розвитком громад.

4. Кафедра геодезії, картографії та управління територіями (завідувач — Дарчук К.) та картографо-геодезична лабораторія.

5. Кафедра географії та менеджменту туризму (завідувач — Король О.) та навчально-наукова лабораторія регіонального дослідження туристичної інфраструктури та рекреаційних ресурсів і лабораторія з ресторанного обслуговування та устаткування.

Також в структурі факультету є науково-навчальна геофізична обсерваторія, геологічний відділ Природничого музею Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, база польових практик «Мигово», чотири комп'ютерні класи.

Географічний факультет забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти за шістьма спеціальностями з п'яти галузей знань, а саме: 01 Освіта/Педагогіка, 07 Управління та адміністрування, 10 Природничі науки, 19 Архітектура та будівництво, 24 Сфера обслуговування. Загалом на факультеті реалізується 17 освітніх програм (ОП) першого, другого та третього рівнів, з них 15 акредитованих (рис. 2 і 3).

У 2024–2025 н. р. географічний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича здійснював підготовку 970 здобувачів вищої освіти, а саме: 723 бакалаврів, 206 магістрів і 41 аспіранта.

Підготовку фахівців зі спеціальності «Географія» здійснюється за ОП «Географія» (гарант на бакалаврському рівні — доц., к. геогр. н. Холячук Д., магістерському — д. геогр. н., проф. Джаман В.) і ОП «Регіональний розвиток та просто-

рове планування» (гарант на бакалаврському рівні — проф., д. геогр. н. Костащук І., магістерському — д. геогр. н., доц. Заячук М.). Випускові є такі кафедри: фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, економічної географії та екологічного менеджменту, географії України та регіоналістики.

Підготовку фахівців зі спеціальності «Середня освіта (Географія)» (гарант на бакалаврському рівні — д. пед. н., проф. Чубрей О., магістерському — д. геогр. н., проф. Рідуш Б.) забезпечують кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, економічної географії та екологічного менеджменту.

Менеджерів туристичної індустрії готує кафедра економічної географії та екологічного менеджменту (гарант на бакалаврському рівні — к. е. н., доц. Підгірна В., магістерському — д. геогр. н., доц. Бучко Ж.).

За спеціальністю «Науки про Землю» кафедра географії України та регіоналістики готує бакалаврів та магістрів з ОП «Гідрометеорологія» (гарант — к. геогр. н., доц. Пасічник М.) та «Гідрологія» (гарант — д. геогр. н., проф. Ющенко Ю.). Кафедрою фізичної географії, геоморфології та палеогеографії у 2021 р. започаткована ОП «Геосистеми та георизики» (гарант на бакалаврському рівні — к. геогр. н., доц. Кирилюк С.).

Підготовку бакалаврів та магістрів спеціальності «Туризм і рекреація» за ОП «Міжнародний туризм» (гарант на бакалаврському — к. геогр. н., доц. Скутар Т., на магістерському рівні — д. геогр. н., доц. Король О.) та «Готельно-ресторанний сервіс і туроперейтинг» (гарант на бакалаврському рівні — к. геогр. н., доц. Круль Г.) забезпечує кафедра географії та менеджменту туризму.

Фахівців за спеціальністю «Геодезія та землеустрій» (гарант на бакалаврському рівні — д. геогр. н., проф. Сухий П., магістерському — к. геогр. н., доц. Дарчук К.) готує кафедра геодезії, картографії та управління територій.

На географічному факультеті функціонує аспірантура за спеціальністю «106 Географія» — гарант д. геогр. н., проф. Руденко В.

Науково-дослідна діяльність науковців факультету спрямована на вивчення географічних аспектів способу життя населення та особливостей людського розвитку і структурних змін господарського комплексу Карпато-Подільського регіону України. Розвиваються ландшафтний,

історико-географічний, геоморфолого-палеогеографічний, туристично-рекреаційний напрями. Ученими факультету розробляється методологія і методика моніторингу земель та природних ресурсів, геодезичні, геоекологічні, ландшафтні та інші види моніторингу земель. Значну увагу приділено системному моделюванню землекористування і комплексній організації територій, а також питанням оптимізації топографо-геодезичного та картографічного забезпечення кадастрових та моніторингових робіт із застосуванням ГІС-технологій.

З 1996 р. двічі на рік виходить друком «Науковий вісник Чернівецького університету. Серія „Географія“», що індексується у міжнародних наукометричних базах International Standard Serial Number, Crossref, Google Scholar, DOAJ, CiteFactor, EBSCO. Науковці географічного факультету є членами редколегій багатьох українських та зарубіжних наукових видань.

У 2021 р. було створено Раду стейкхолдерів географічного факультету. Уже традиційним стало залучення провідних українських та іноземних фахівців до викладання окремих тем на бінарних лекціях, семінарських і практичних заняттях, тренінгах тощо (за 2021–2024 рр. таких відбулось 139). На факультеті функціонують курси підвищення кваліфікації вчителів географії (проф. Чубрей О.). Науково-педагогічні

працівники географічного факультету активні у громадському житті на державному та регіональному рівнях, що представляють географічний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 23 комісіях, науково-технічних радах, федераціях та громадських організаціях.

Висновки

1. Демографічна ситуація в Україні є катастрофічною: смертність втричі перевищує народжуваність, а зовнішня міграція осіб у віці 18 років є наймасштабнішою з часів новітньої незалежності України. Це істотно позначиться на загальній кількості абітурієнтів (особливо на некон'юнктурних спеціальностях), зменшенні контингенту студентів та відповідно — штату науково-педагогічних працівників.

2. Постійні зміни переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти значною мірою впливає на змістову складову та результати навчання.

3. Перспективами розвитку освітньо-наукової діяльності є започаткування міждисциплінарних і англomовних освітніх програм та спрямування фахових компетентностей в напрямках просторового аналізу і планування, геоінформаційних технологій та картографічного моделювання.

Література [References]

1. Rudenko, V. P., Krul, V. P., Vatsaba, V. Ya., Dzhaman, V. O., Yushchenko, Yu. S., Korol, O. D., Kilinska, K. Yo., & Sukhyu, P. O. (2017). Faculty of Geography / Chernivtsi: *Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University*. 39 p. [In Ukrainian]. [Географічний факультет / Руденко В. П., Круль В. П., Вацеба В. Я., Джаман В. О., Ющенко Ю. С., Король О. Д., Кілінська К. Й., Сухий П. О. Чернівці : Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. 2017. 39 с.]
2. Zaiachuk, M., Rudenko, V., Dzhaman, V. (2024). Faculty of Geography of Chernivtsi National University: 80 years of advance and realization of opportunities. In: *Nature and Society: Challenges and Advance. Proceedings of International Scientific Conference devoted to 80th anniversary of the Faculty of Geography of Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University (Chernivtsi, 11–13 October 2024)*. Chernivtsi: *Chernivtsi National University*: 11–20. URL: https://geo.chnu.edu.ua/media/a0qbnib/conferenc_material_80.pdf [In Ukrainian]. [Заячук М., Руденко В., Джаман В. Географічний факультет Чернівецького національного університету — 80 років поступу та реалізації можливостей. Природа і суспільство: виклики і поступ. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці, 11–13 жовтня 2024 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. С. 11–20.]
3. Zhupanskyu, Ya. I., Rudenko, V. P. (2004). Development of Scientific and Educational Geographical Trends and Schools in Chernivtsi University. *Ukrainian Geographical Journal*, 3, 117–123. [In Ukrainian]. [Жупанський Я. І., Руденко В. П. Розвиток наукових та освітніх географічних напрямів та шкіл у Чернівецькому університеті. *Укр. геогр. журнал*. 2004. № 3. С. 117–123.]
4. Melnychuk, S. V. (ed.) (2005). *Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University: Honored Contemporaries*. Kyiv: “Svit Uspikhu.” 287 p. [In Ukrainian]. [Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича: імена славних сучасників. Гол. ред. С. В. Мельничук. К.: Світ Успіху, 2005. 287 с.]

Стаття надійшла до редакції 07.02.2025,
прийнята до друку 25.03.2025.

Zaiachuk, M. D.

 0000-0003-3236-7184

| Dzhaman, V. O.

 0000-0002-9188-3325

Rudenko, V. P.

 0000-0002-7542-4399

Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University, Chernivtsi

Development of the Faculty of Geography at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University During the Period of Ukrainian Independence (1991–2025)

UDC 91:378.093.5:378.4(477.85)ChNU::3.071.2"1991/..."(045)

This publication aims to shed light on the development of the Faculty of Geography at Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University during the years of Ukrainian independence (1991–2025). It is stated that, although geographical education and science were established there as early as 1876, the highest stage of development for the Faculty of Geography occurred precisely during the period of Ukraine's independent growth. These were the years when the number of seekers for higher education exceeded 2020 people (2009–2010), and over 80 lecturers were giving courses. The Faculty of Geography expanded to seven departments (Physical Geography, Geomorphology and Paleogeography; Economic Geography and Ecological Management; Geography of Ukraine and Regional Studies; Hydrometeorology and Water Resources; Geography and Management of Tourism; Social Geography and Recreational Nature Use; and Geodesy, Cartography, and Management of Territories). The start was given to 18 educational programs in 11 specialties and five subject areas. It was a time of intense scientific research within national and international grant programs, with the most durable project entitled "Historical and Ethnographic Heritage as Part of the Sustainable Development of Tourism in Bukovyna (HERITAGE) (MIS-ETC Code 829)" (2012–2023). Facilities and resources of the Faculty of Geography were significantly strengthened, particularly with the construction of two testing grounds for student practices in Myhove, Prykarpattia. The present-day problems faced by the Faculty of Geography at Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University are as follows: a reduction in the number of students to be enrolled, the closure of some specialties and specializations, and insufficient academic activity among higher education seekers and lecturers. The solution to these problems is closely connected with the perspectives of further growth of the Faculty of Geography.

Keywords: *Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University, higher geographical education, Faculty of Geography in 1991–2025, available educational and scientific potential, perspectives of growth.*

For citation:

Zayachuk, M. D., Rudenko, V. P., & Dzhaman, V. O. (2025). Development of the Faculty of Geography at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University during the Period of Ukrainian Independence (1991–2025). *Ukrainian Geographical Journal*. No. 3(131): 98–107. [In Ukrainian.] DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2025.03.098>

Copyright © 2025 Publishing House *Akadempyodyka* of the National Academy of Sciences of Ukraine.

The article is published under the open access license CC BY-NC-ND license
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>